

Content

Закономірності інтонування політичного мовлення демонстративними акцентуйованими особистостями <i>I. O. Андрущенко</i>	7
Пропозиційні характеристики перлокуції директивних мовленнєвих актів <i>Л. А. Аполонова</i>	10
Транспозиція засобів локативного дейксису у гіпертексті <i>Т. О. Білецька</i>	14
Der Kommunikationsprozess in den Fernsehnachrichten <i>O. Chaikovska</i>	18
Репрезентація концептуальних сфер простору й часу в системі іменників і прикметників давньогрецької мови <i>Є. С. Чекарева</i>	22
Пародійний характер роману Чака Паланіка «Прокляті» та підходи до його відтворення у перекладах <i>С. Ю. Даниліна</i>	26
Cognitive and Onomasiological Models of the Names of Pharmaceutical Forms in Comparative Perspective <i>T. Karlova, Y. Lukash</i>	29
Комунікативні ролі автора та оповідача як репрезентація категорії адресантності в художньому дискурсі <i>А. М. Кіщенко</i>	33
Еліптичні та неповні речення в індивідуальній мовній практиці Марії Матіос <i>О. В. Кульбачська, М. В. Цуркан</i>	37
Природа і специфіка впливу комплексів факторів наактуалізацію англійського висловлення-співчуття <i>М. А. Куценко</i>	42
The Persuasive Power of Stylistic Devices in the Speech of Mediators <i>N. O. Peredon</i>	50
Втілення тактики переадресації удару в політичному дискурсі парламентських дебатів Сполученому Королівстві <i>О. І. П'єсх</i>	53
Історичні коди епістолярію інтелігенції кінця XIX – початку XX століть <i>І. В. Погребняк</i>	57
Symbolic and Idiomatic Study of a Linguistic World View <i>О. О. Rohach</i>	61
Квантитативні характеристики порядку слів у сучасних українських наукових текстах (на матеріалі простих двоскладних речень) <i>О. О. Шухова</i>	65
Gender motifs: Theoretical and Methodological aspects <i>S. E. Slaston</i>	69
Структура англомовного біблійного екодискурсу <i>О. О. Жихарева</i>	72

Історичні коди епістолярію інтелігенції кінця XIX – початку XX століть

І. В. Погребняк

Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна, Київ
Corresponding author. E-mail: inga_vp@ukr.net

Paper received 26.08.17; Revised 29.08.17; Accepted for publication 01.08.17.

Анотація. У статті проаналізовано епістолярій Бориса Грінченка з семіотичного погляду, представлено листи як семіотичне (знакове) утворення. Визначено історичний код як фундаментальне поняття в семіотиці, розглянуто епістоли як знаки, носії інформації, що містять коди. Визначено, що листи містять різні ідеї, мотиви, теми, що характеризуються внутрішнім сюжетом. Листи демонструють морально-філософське, радісно-меланхолійне забарвлення, що сягає коріннями у літературну традицію, побут і культуру українського дворянства. Дешифровано провідні комунікативні коди митця зі знаковими поставами кінця XIX–XX століття.

Ключові слова: семіотика, дешифрування, історичний код, лист, інтелігенція, епістолярій.

Сучасна дослідницька ситуація в літературознавчій науці характеризується серйозними методологічними новаціями, підвищенням інтересом з боку дослідницьких угруповань до вивчення проблем семіотичного дискурсу. На сьогодні дослідженню семіотичних процесів присвячено багато ґрунтовних праць, зокрема Ч. Пірса (Логічні основи теорії знаків», 1897–1898), Ч. Моріса («Основи теорії знаків», 1938), Е. Кассіра («Філософія символічних форм», 1923–1929), Ф. де Соссюра (Праці з мовознавства», 1977) та інші. Межа століть (зокрема XIX – XX століття) позначається глобальним використанням листування як комунікаційного засобу поширення та обміну інформації. Звісно, це позначилося і на листуванні видатних представників української інтелігенції, зокрема. Дешифрування листів знакових постатей дає змогу розкодувати і отримати смислове значення (смысл), зміст знака, який розкриває сукупність інтимно-особистісних рис, властивостей, характеристик, кодів епістолярію.

Кінець XIX – початок XX століття – один із найцікавіших і найскладніших періодів, який явив світу плеяду непримиральних постатей. До когорти непересічних особистостей окресленого періоду належить Борис Дмитрович Грінченко. Судилося йому творити в час, коли в житті українців відбувалися складні історичні події. Розвиток історії України кінця XIX – початку XX століття штучно переривався антинаціональними заходами. Царський уряд, ліквідувавши політичну автономію України, поставив собі на меті повністю нівелювати український народ, влити його у великоросійську єдину націю. Сповідувалась основна ідея про те, що Україна – це Південна Росія, Малоросія, споконвічна російська земля, яка не має власної історії, мови, культури.

Відродженню української національної ідеї та духовному розвитку новітнього українства у цей період приділено особливу увагу у дослідженнях української історії та національної спадщини: «Хто такі українці і чого вони хочуть» М. Грушевського, «Історія України» І. Крип'якевича, «Заповіт борцям за визволення» В. Винниченка, «Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX – початок XX століття)» Ю. Левенця, «Світло української державності: Політико-правовий аналіз діяльності Центральної ради» О. Мироненка, «Історія українського письменства» С. Єфремова, «Ідея державності в українській політичній думці (кінець XIX–початок XX століття)» М. Кармазіної, «Шляхом національного відродження: Національне питання в програмах та

діяльності українських партій Наддніпрянщини 1900–1907» О. Рафальського, Сухого, «Народництво в Україні 60–80-х років XIX століття: Теоретичні проблеми джерелознавства та історії» С. Світенко та багатьох інших.

Також заслуговують на увагу праці, присвячені дослідженню епістолярної спадщини митців, а саме: М. Коцюбинської «Зафіксоване й нетлінне. Роздуми про епістолярну творчість», М. Назарука «Українська епістолярна проза кінця XVI – поч. XVII ст.», В. Кузьменка «Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20–50-х років XX ст.», Г. Мазохи «Український письменницький епістолярій другої половини XX століття: жанрово-стильові модифікації», Т. Радзівської «Текст як засіб комунікації», Л. Вашківі «Епістолярна літературна критика: становлення, Функції в літературному процесі». Л. Курило «Публіцистичні мотиви епістолярію Олеса Гончара», М. Насенка «Інтим письменницької праці: 3 лекції про специфіку художньої творчості», але проблема історичного контексту доби в епістолярній спадщині Бориса Грінченка поки що залишилася поза увагою дослідників, цим визначається актуальність запропонованої теми.

Епістолярна спадщина письменників належить до найавторитетніших першоджерел. Листування митців дозволяє з достатньою визначеністю та повнотою розкрити історію написання багатьох творів від первинних намірів автора до публікації тексту. Епістолярна спадщина класиків сприяє з'ясуванню тих ідей, які вони втілювали у своїх творах, тих асоціацій з життєвими подіями та особами, які часто навмисно затушовували в друкованих виданнях.

«Листи, – підкреслював Герцен, – більше, ніж спогад, на них запеклася кров подій, це саме минуле, як воно було, затримане і нетлінне» [1, с. 290]. Епістолярна спадщина митців дозволяє проникнути у світ тасмних переживань та інтересів. У листуванні часто знаходимо найцінніші подробиці про еволюцію творчого задуму, про зміни, внесені в рукописи і коректури. Отже, листи – це нерідко насичені фактами реальні коментарі до творів, що з особливою очевидністю виявляють їхній зв'язок із життям. «Епістолярна спадщина письменників – це невід'ємна частина національної культури минулого, найважливіше джерело вивчення життєвих і творчих біографій майстрів, вивчення тієї громадської та літературної атмосфери, в якій вони створювали свої твори», – стверджує С.А. Розанова. – «У вільному від цензурного огляду листі можна було повідомити своєму кореспонденту